

N:o 55.

Af herr **H. L. Eriksson** i Bäck, m. fl., ang. upphörande af det från statsverket utgående anslag till understöd af vissa rotar vid Vestmanlands regemente m. m.

Då indelningsverket af konung Carl XI inrättades, förordnade han att de 932 svaga rotar på Vestmanlands regemente, som äro belägna i Kungsörs, Strömsholms och Salbergs län samt Fellingsbro socken, skulle af statsverket erhålla i "donation" en tunna spanmål hvardera årligen till deras knektars underhåll. Denna s. k. knektetunna har dock aldrig utgått in natura, därför att så mycken öfverblifven tiondespanmål ej fanns att tillgå, utan bestämdes att rotarne i stället för spanmål skulle erhålla lösen därför med 3 daler silfvermynt, som då var värdet på en tunna spanmål, och denna lösen utgår ännu till nämnda rotar med sammanlagdt 699 kr. årligen.

Om dessa medel synes från början varit öfverenskommet, att de skulle inlevereras i häradskistan, och sedan Konungen, då duglige karlar icke kunde annat än mot lega anskaffas, den 16 januari 1685 medgifvit, att till den anvärfde rekryten finge såsom lega utbetalas högst 120 daler kopparmynt, bestämdes genom nådiga reglementena åren 1685 och 1686, att af Kongl. Maj:t förunnade en tunna spanmål eller 3 daler silfvermynt årligen skulle i häradskistan inlevereras och att rekryteringsskyldig rote skulle deraf till lega undfå ett hundra daler kopparmynt.

Vestmanlands regementes knektelegomedelskassa har således uppkommit genom en del rotehållares i Vestmanland öfverenskommelse att till rekryterande rotars understöd vid fullgörandet af skyldigheten att sätta karl för roten, samla och till knektelega använda en donation från kronan, ofvannämnda 3 daler silfvermynt. Efter hand kommo medlen att förvaras i landt-ränteriet och förvaltas af landshöfdingen, samt genom kongl. brefvet af den 28 mars 1753 ställas under krigskollegii "disposition" och inseende. Men

redan 1757 den 8 februari förordnade Kongl. Maj:t uppå Rikets Ständers hemställan: "att denna knektelegomedelskassa må åter till orten ofördröjligen flyttas och ställas under den förvaltning, som tillföre varit bruklig och uti de med allmogen ingångna kontrakter vore grundad, åberopande Kongl. Maj:t som skäl för åtgärden den rätt allmogen i grund af knektekontrakterna egde till kassan och den angelägenhet, som för dem berodde på kassans oryggliga bestånd och förvarande i landsorten, der den efter knektekontrakterna vore samlad, hvarigenom krigskollegium dock icke betoges det öfverinseende, som kollegium å Kronans vägnar öfver dessa medel egde".

Då efter afsättning af 20,000 rdr banco ur kassan till en beklädnadsfond för hela regementet, dennas afkastning jemte kassans årliga öfverskott ej räckte till beklädnaden, och anspråken till detta ändamål växte så, att kassans framtid hotades, antogs af rotehållarne på allmänt sammanträde den 29 september 1817 ett förslag af innehåll, att det till beklädnadsfonden afsatta beloppet skulle till knektelegomedelskassan återställas och allt bidrag från kassan till nämnda fond upphöra "och kassan må kunna lemna en legohjelp med knektekontrakternas åsyftan mera förenlig och på detta sätt återföras till sitt primitiva ändamål, samt knektelegomedelskassans delegare utan förnämnda intrång återkomma till deras rätt enligt 1684 års donationsbref, knektekontrakterna af år 1685 samt 1693 års roteringsverk, hvars orubblighet Kongl. Maj:t i dess fastställelse så uttryckligen påböd". Detta förslag blef af Kongl. Maj:t bifallet, endast med det förbehåll att innan någon förhöjning i legohjelpen beviljas, sådant till nådig fastställelse i underdånighet anmäles.

Som här af synes är kassan tillkommen genom af rotarne sparade medel, och dess ursprung är ofvannämnda "donation". Som emellertid sättet för donationens användning gjorde, att den ej kunde för hvarje år med hela sitt belopp jemt fördelas på de för året rekryteringsskyldige rotarne, uppstod årligen ett öfverskott som lades till kassan, hvilken af rotehållarne ansågs behöfva förökas för att i framtiden "kunna lemna en legohjelp med knektekontrakternas åsyftan mera förenlig". Derigenom blef det också möjligt att efter hand höja legohjelpen, som från att i början hafva varit 100 daler kopparmynt år 1770 höjdes till 200 daler, år 1815 till 33 rdr 16 sk. banco, år 1836 till 75 rdr rgds, år 1875 till 150 kr. och år 1890 till 400 kr., hvilket belopp ännu utgår. Likväl ökades kassan under de fem åren 1893—1897 med öfver 26,000 kr. i medeltal årligen, och dess kapital var vid 1897 års slut 1,060,101,55 kr. Då nu kassans kapital är så stort, att ett så betydande öfverskott årligen erhålles, oaktadt 400 kr. i lega utbetalas för hvarje rekryteringsskyldig rote, kan med säkerhet antagas att den allt framgent blifver fullt tillräcklig för sitt ändamål, äfven om det årliga tillskottet, ofvannämnde donation 699 kronor, komme att upphöra att utgå. Donationen, som

från början var en hjälp till de svaga rotar, som voro för hårdt betungade gent emot de öfriga på regementet, kan därför numera, då de genom denna deras samlade kassa kunna anses fullt likställda med de icke delegande rotarne, ej längre anses behöflig.

Som ofvan visats har kassan en tid varit under främmande förvaltning och äfven till betydlig del använd till för henne främmande ändamål, hvilket senare förhållande synes ha benägenhet att åter inträffa, i det att kongl. arméförvaltningens artilleri- och intendentsdepartement under sistlidet år hemställt om utredning, huruvida ur kassan kunde erhållas ett belopp af 57,000 kronor till bestridande af en del af kostnaden för flyttning af regementets mötesplats från Salbohed till Vesterås.

På grund af ofvanstående och för att freda kassan från liknande angrepp och få utredt, att den är de delegande rotarnes egendom, hemställa undertecknade,

att Riksdagen för sin del måtte besluta, att den donation å 699 kronor i nuvarande mynt, som sedan konung Carl XI:s tid utgått från statsverket till en del rotar på Vestmanlands regemente, måtte från och med år 1900 upphöra att utgå och den under tidernas lopp samlade s. k. Vestmanlands regementes knektelegomedelskassa förklaras vara de delegande rotarnes gemensamma egendom att användas till sitt förut bestämda ändamål, under samma kontroll som hittills.

Stockholm den 24 januari 1899.

Lars Eriksson.

Adolf Ericson.

Per Ersson.

A. G. Olsson.

Anders Andersson.

Olsbenning.
